

van Engeland, arden, van de van den Rijn, en daar vernden van Ierregeld versterposters.

Bonifatius de edig een voor-groot aandeel dagen. Want et in de kerke- g Ine, besluit ar den aarts-na algemeene eider van deze l is zijn plaats kend. Zoo kon de vragen van Een prachtige

zijn lust tot aten. 716 trekt of drie mon- denissen, een adhoud tegen einde aan zijn dwongen naar wil men hem uitscelle. Maar lers. Niet het ervende, avon- trekt hem. Hij

rugkeeren kan har gezien en Achter Fries- ianle, Friezen,

ten der angel- onafhankelijk- zag duidelijk sten de doel- dige taak, de dig was.

gezien. Het is uittrekt, con- ij naar Rome, Gregorius de rmalen de be- Germanië. Als geeft de Paus ei 719, waarin kelijkheid van gt hij de op- nen en vooral an het werk. ar Bonifatius n Oosten van

half jaar werkt n Hessen-Thü-

ele duizenden i ingekankerd zendt hij een de hoogte te Gods genade dves van den dingen, „die den dagelijk-

rdt Bonifatius 2 tot bisschop tevens de ver- schap.

an een zekere betekenis van wilde daarom binden. Rome

in Germanië. bonden trouw e geloof, „Ik e dan ook ver- ler katholieke

tenst der kerk ig stellen van ijn plaatsver-

nden in abso- selijken Stoel. nswerk verder

cht heerschen. de zendings- t. Deze docu- menten van dienst gesteld ne katholieke

de Alpen ling de kerk- anisatie, meer dan al zijn

l Martel heeft ssen en Thü- de volkeren a aan de zen- op. Hij vraagt

van hen gehoorzaamheid, dat ze hem zullen eeren en hun harten neigen tot zijn prediking. Hij waarschuwt hen de afgederij na te laten en te onderhouden al wat Bonifatius zal leeren.

De laatste brief van dezen Paus aan Bonifatius is gedateerd 22 Nov. 726 en houdt zich bezig met enkele praktische vragen aangaande huwelijks-aangelegenheden en de tucht over slechte priesters.

Wanneer Gregorius de derde in 731 met de pauselijke waardigheid bekleed wordt, zoekt Bonifatius terstond met hem hetzelfde contact als met zijn voorganger. Ook deze Paus geeft hem de verzekering van zijn bijzondere vriendschap. „Gesterkt door dezen gewijden steun en geïnspireerd door de hulp der goddelijke genade" gaat Bonifatius verder.

Hessen-Thüringen blijft zijn werkterrein. Zijn biograaf tekent ons iets van zijn werk daar. „Vele Hessen, die het katholieke geloof reeds aanhingen, ontvingen van hem den zegen, anderen echter bleven de bosschen en bronnen offeren, eenigen in het geheim, anderen openlijk, weer anderen oefenden tooverij en waarzeggerij. Wier kennis en inzicht veranderd was, deden alle heidensche gruwelen van zich en deden daaraan niet meer mee. Op hun advies legde Bonifatius de bijl aan een reusachtigen eik, een Donarseik in de buurt van Geissmar. Vele heidenen stonden erbij, die den vijand van hun god uit het diepst van hun hart verwenschten. Nauwelijks was de eerste slag gevallen of een goddelijke stormwind deed de boom schudden en de kruin van den eik viel zoo maar ter aarde en de stam spleet in vier gelijke deelen. Daarop bekeerden zich alle heidenen en die tevoren den God des hemels hadden gevloekt, wilden Hem nu geloovig aannemen. Daarop bouwde de heilige man met het hout van den boom een bedehuis en wijdde het Petrus".

Als in een zinnebeeld vat deze episode heel het werken van Bonifatius samen. Vooral dat laatste is typeerend. Aan Petrus wordt het gewijd. Den apostel van Rome moet hier een naam worden gemaakt. Rome blijft in al zijn werk de achtergrond vormen.

Wanneer het werk zich almeer uitbreidt, bekleedt de Paus hem met de waardigheid van aartsbisschop. 737 vinden we hem nog een keer in Rome. Hij blijft er bijna een jaar. Waren het de groote problemen van de groeiende kerken, die wachtten op een pauselijke beslissing en die hem daarom zoo lang in Rome vasthielden? Of heeft hij gehoopt op de toestemming van den Paus om zijn werk in Hessen-Thüringen te mogen opgeven om onder de heidensche Saksen te kunnen werken?

Een brief aan enkele vrienden in Engeland laat heel duidelijke uitkomen, hoe dit laatste hem heeft beziggehouden.

Maar de Paus laat hem zoo maar niet gaan. Hij moet blijven op het terrein, waar hij zooveel voor Rome beteekent.

Als hij terugkeert uit Rome, heeft hij drie brieven van aanbeveling bij zich van Gregorius de derde. Een ervan is gericht aan de bisschoppen, priesters en abten van heel zijn werkterrein.

Zij zullen hem in liefde en vereering allen steun moeten bieden. En als er dienaren bij hen mochten zijn, die Bonifatius' medewerkers willen worden, dan zullen zij hen niet mogen tegenhouden. „Geef hem uit uw kudde helpers".

De andere brief richt zich tot de edelen en het volk van Hessen-Thüringen. „Wij vermanen u in den Heere, van hem het woord der vermaning aan te nemen", zoo schrijft de Paus, „en als dienaren der katholieke kerk te eeren de bisschoppen en priesters, die hij door zijn apostolisch gezag zal ordenen." Zij zullen geen gehoorzaamheid weigeren, want zij halen over zichzelf een doemvonnis.

De laatste brief wil nog een keer Bonifatius' autoriteit tegenover de gewone bisschoppen onderstrepen. Zij zullen hem als den plaatsvervanger van den Paus alle verschuldigde eer bewijzen. Zoals hij hen zal onderrichten, zoo zullen zij de „katholieke en apostolische leer" bewaren.

Blijkbaar beleeft Bonifatius' werk in de daaropvolgende jaren een periode van grooten bloei. Als hij in Beieren de bisdommen Regensburg, Salzburg en Passau heeft georganiseerd, schrijft de Paus: „Gij hebt goed gehandeld mijn broeder, want gij hebt het apostolisch voorschrift uitgevoerd, zooals wij u hadden opgedragen".

Na de taak in Beieren wacht hem de organisatie van drie bisdommen in Hessen-Thüringen. En reeds in 742 komt het eerste germaansche concilie bijeen. Voor alles staat hier op het programma, de eenheid van de kerken in Germanië. De strijd wordt aangeboden met alles wat met de Roomsche kerkleer in strijd is.

Z.

J. v. d. L.

Wilt U onthouden, dat U bij het aan-
werven van een nieuwe abonné over
mooie boeken als premie kunt beschikken?

IMPERSSCHOUWIJ

„De wereld juicht er in."

De Popma schrijft in „Amersfoortsche Kerkbode" het volgende:

„k Wil het hebben over de vraag of we ons nu zoo diep moeten schamen over 't feit, dat telkens weer een strijd opduikt. En dan speciaal schamen tegenover de „wereld", die smaalt: daar heb je nu die Gereformeerden; 't is me een fraai stelletje!

Er zijn er altijd onder ons, die, wanneer ze van zulke botsingen hooren, alleen maar meewarig het hoofd schudden en zuchten: de wereld juicht er in. Daarbij meenen ze, dat na zulk een woord alle Gereformeerden mijnen in 't rond ter aarde moeten storten.

Tegen de houding, die daaruit spreekt, heb ik bezwaar. De houding van: we moeten ons er toch eigenlijk voor geneeren, dat menschen zich over zulke kwesties warm maken, terwijl rondom een wereld in nood is.

Immers: we prediken het evangelie aan die wereld. We willen die menschen brengen tot de kerk, de Gereformeerde Kerk. Denkt ge nu waarlijk, dat er veel aantrekkelijks schuilt in een kerkelijk leven, waar 't met de rechtsbedeeling niet heelemaal zeker is; waar iemand „lastig" wordt gevonden, omdat hij in een ernstige kwestie open en eerlijk zijn meening zegt?

Maar 't omgekeerde is wel 't geval. Wij zeggen, dat we heel ons leven, ook alles van de kerk-inrichting willen hebben, alleen maar in onderworpenheid aan Gods Woord. Wij zeggen er altijd bij, dat 't beste van ons onvolkomen is en met zonde bevelkt.

Wanneer dan de meeningen scherp tegenover elkaar komen te staan en het onderling debat tastend den weg zoekt, dan kan die „wereld" alleen maar zeggen: zij trachten in de praktijk hun woord waar te maken.

Wanneer ik evangelisatie-object was, zou ik uiterst wantrouwend staan tegenover een kerkelijke samenleving zonder gisting van debat en polemiek; zoo lang we blijven op den grondslag van Schrift en belijdenis, ons houden aan de Kerken-orde, behoeven we ons er niet voor te schamen, afgedacht dan van de moeite van onze onvolkomenheid, die ook hierin spreekt.

Natuurlijk moeten we niet in dit polemisch bedrijf ons uitgangspunt nemen in de onderstelling, dat alleen de specialist hier recht van meespreken heeft en mag een argument van niet-willen-toegeven-uit-halsstarrigheid zelf niet worden genoemd.

Maar 't feit van een kerkrechtelijk meeningsverschil als zoodanig zal waarlijk ons evangelisatie-werk niet breken.

Men kan zeggen: we staan toch maar voor 't feit, dat de neutrale pers er in smult.

Dan zou ik willen wijzen op een antwoord, dat Anton v. Duinkerken gaf aan Mussert en dat met de noodige wijzigingen overnemen.

Mussert had gesproken over „den zich Katholiek noemenden Van Duinkerken".

Van Duinkerken antwoordde met de „ballade van den Katholiek", waarvan het eerste couplet luidt:

Jawel, mijnheer, ik noem mij Katholiek
En twintig eeuwen kunnen 't woord verklaren
Aan u en aan uw opgewonden kliek.
Die blij mag zijn met twintig volle jaren,
Als onze God u toestaat te bedaren
Van 't heil-geschreeuw, geleerd bij de barbaren,
En als uw volksbeweging haar muziek
Toonzetten leert op onze maat der eeuwen.
De Roomschen hebben in de politiek
Iets meer gedaan dan onwettig schreeuwen,
Daarom, mijnheer, noem ik mij Katholiek.

Met de noodige wijzigingen zou ik dit willen overnemen niet alleen tegenover de neutrale pers, maar tegenover heel veel mode-stroomingen, secten, kringen en groepen, die zich veroorloven kwaad te spreken van de Kerk.

Een zeer verstandig woord, dat op zijn tijd komt.

De verklaring van de curatoren der V.U.

In „Amersfoortsche Kerkbode" schrijft De Popma:

We hebben het merkwaardige feit beleefd, dat de ééne hoogleeraar aan de V. U. den andere beschuldigde af te wijken van zoo ongeveer de meest fundamentele gedachten van het christendom.

Dat gaf uiteraard eenige doining. Zou het onder-
wijs aan de V. U. niet langer te vertrouwen zijn?

Die onrust week, toen werd aangetoond, dat de aanklagende hoogleeraar met de gedachten van zijn collega niet voldoende vertrouwd was en diens meeningen onjuist weergaf.

Toen hebben de besprekingen der bekende brochures de rust doen weerkeren. Hoewel er soms onprettige ervaringen waren en onvriendelijke woorden door gebrek aan inzicht in de vragen, waar 't om ging, ben ik nog steeds dankbaar dat ons Kerkblad zelfstandig en onafhankelijk hieraan heeft meegedaan.

Vervolgens citeert De Popma de verklaring van curatoren der V.U., waarna hij opmerkt:

Dat beteekent in de eerste plaats: curatoren zijn door de aanklagende brochures niet overtuigd. Reden tot ingrijpen is er voor hen op dit oogenblik niet.

Ze hebben zich immers met deze polemiek bezig gehouden en als ook maar de helft waar was van de aanklachten, hadden ze het er niet bij kunnen laten.

In de tweede plaats wordt een weg gezocht om herhaling van het misverstaan van elkaar te voorkomen. Daarom wordt naar rechts gezegd: Als ge weer publiceeren gaat op principieel terrein, bespreek dan eerst de zaak met de collega's, om te voorkomen, dat straks blijkt, dat ze nu bedoelingen niet hebben

begrepen. En naar links wordt gezegd: niet meer op dergelijke wijze polemiseeren, waarbij ge voorbarig uw collega in staat van beschuldiging stelt. Eerst samen spreken in den kring, die daartoe aangewezen is.

Aan deze publicatie der curatoren ligt m.i. de gedachte ten grondslag: er is een misverstand, en er is behoorlijk kans, dat onderlinge bespreking de meeningen dichter bij elkaar brengt of althans de intrekking der beschuldiging van afwijken van de belijdenis ten gevolge heeft.

Er is nu alle reden om aan te nemen, dat herhaling van voorbarige beschuldiging wordt voorkomen, doordat men aan twee kanten daartoe meewerkt.

Dit behoeft niet te beteekenen, dat de verschijning der „brochure-reeks" wordt stopgezet.

Curatoren hebben buiten den kring van het academisch leven niets te zeggen.

De volgende brochures zullen gericht zijn niet tegen hoogleeraren van de V. U.

Maar wanneer men in den academischen kring den stelregel aanvaardt: eerst samen in den aangewezen kring de dingen bespreken, kan men dien regel moeilijk daarbuiten verlooehen.

We mogen dus hopen.

In „Asser Kerkbode" merkt De B. A. Bos over deze aangelegenheid op:

Met groote instemming las ik in dit schrijven: „Curatoren aanzelen niet, hunne teleurstelling uit te spreken over de publicatie en verbreiding van opvattingen op principieel terrein, die nog niet voldoende in eigen kring zijn bezien." Verder wordt in dit schrijven als oorzaak van de polemiek, welke betrouwd wordt, aangewezen „het verschil van opvatting tusschen enkele hoogleeraren onzer universiteit". Me dunkt, voor deze verklaring mogen we zeer dankbaar zijn; eerstens toch zijn de zaken tot de oorzaak teruggeleid, iets, wat den laatsten tijd nog al eens uit het oog werd verloren, en in de tweede plaats toonen Curatoren dat zij het doen van Prof. Hepp in het bijzonder, niet goedkeuren.

Van harte hopen we, dat deze open verklaring haar vruchten zal afwerpen, tot heil onzer Kerken, en ook tot zegen van onze V. Universiteit. Tevens hopen we vurig: dat „een herhaling zal worden vermeden".

Provisorische sluiting.

De B. A. Bos zegt in „Asser Kerkbode":

Met het provisorisch gesloten zijn der Synode is het toch wel vreemd. Eerst wisten we niet dat deze Synode andermaal provisorisch gesloten was; daarna kwam De W. W. Meijnen van Dordrecht, en lid van de laatste Synode, in zijn Kerkbode vertellen dat de Synode weer provisorisch was gesloten, en wel met het oog op de beslissing van Prof. Bavinck. Nu komt De Meijnen mededeelen zich vergist te hebben. De Synode is wel provisorisch gesloten, maar dit staat in verband met het proces dat bij den Hoogen Raad aanhangig is inzake kerkelijke goederen.

Als ik me wel herinner, valt ook deze laatste mededeeling buiten de orde.

Och, wijs mij den man....

De J. Overduin schrijft in „Credo" over iemand, die „enkele nieuwe gedachten aan de hand deed" in betrekking tot het schrijven van traktaatjes voor de evangelisatie, over welk onderwerp nog pas in ons blad de heer N. Baas gehandeld heeft.

We lezen:

En wat was nu zijn ideaal? Elk tractaat moest een gedeelte uit Gods Woord behandelen en laten zien, hoe God de Heere in dien tijd werkte en voort-schreed met Zijn Openbaring. In de theologie noemt men dat historia revelationis, of te wel geschiedenis der Godsopenbaring.

Dit schoone „vak" is voor verscheidene menschen zoo ongeveer het één en het al geworden. Er bestaat geen grondiger middel om de „geschiedenis der Godsopenbaring" in discredit te brengen, dan door deze overwaardeering.

Ik wilde, dat ik van deze „verscheidene menschen" er nu eens ééntje mocht kennen. Ik zou hem vragen, hoe hij zich bevindt onder deze „overwaardeering", en hoe hij het klaargespeeld heeft om door de waardeering heen te komen en boven haar uit te komen. Hetzelfde geldt van de „sommige menschen", van wie De Overduin nog verhaalt:

En nu krijgt men van sommige menschen sterk den indruk, dat een preek pas een goede Gereformeerde preek is, wanneer daarin uitsluitend geschiedenis der Godsopenbaring gegeven wordt en enkele groote lijnen worden getrokken. Dit is even dwaas als wanneer men de preek laat opgaan in een dogmatische verhandeling of een psychologische ontleding der figuren.

Het is zoo jammer, dat sommigen op dit stokpaardje van de geschiedenis der Godsopenbaring rijden. Jammer voor de zaak zelf, want dit element is inderdaad langen tijd verwaarloosd. Jammer, want men kan meer rijkdommen van het Woord Gods laten schitteren en dat speciale Woord meer recht doen, wanneer men ernstig rekening houdt met dit element. Maar men moet de heele preek er niet in laten opgaan. Dan is het geen preek meer.

Ook hier vraag ik: wijs mij den man. Ik ken er wel enkelen, die, dank zij Gods genade, „historische stoffen" als historische zijn gaan behandelen, en ik ken er zeer veel anderen, die zich van dezen eenvoudigen plicht tegenover het Woord Gods niets aantrekken. Maar den zot, die een preek „uitsluitend geschiedenis der Godsopenbaring" wil doen geven, heb ik voor mij nog nooit ontmoet. En ik vrees, dat met het strijden tegen deze windmolens de bedremmelde Sancho Panza, die den strijd nog leeren moet, weer een eindje achteruit geworpen wordt, en dat intusschen de heusche vijanden in homiletisch opzicht verder gaan, kwaad te stichten in de kerk.

Dr J. Ch. Kromsigt vertelt in het Herv. Weekblad „De Geref. Kerk“ onder meer het volgende:

„Krijg daar pas in handen een brochure door de vereniging van vrijzinnigen gezonden aan de leden der Prov. Kerkbesturen met 'toeg op het door hen te geven advies.

En wat lees ik daar over het beroep op Gods Woord? Met beroep op de autoriteit van Prof. Slotemaker de Bruine (die o.i. op ander gebied wel meer gezaghebbend is) wordt daar aan zoo'n beroep alle betekenis, feitelijk aan Gods Woord alle autoriteitsgeldigheid ontzegd.

Dit beroep op Gods Woord is, zoo lees ik daar: „een volkomen onhoudbare gedachte“. „Er is immers geen instantie, die beslist, wat het Woord Gods zegt. De beklaagde, die zich op Gods Woord beroept, moet zich aan de meerderheid onderwerpen of hij moet uitreden. In de praktijk valt dus Gods Woord samen met de opvatting der meerderheid in de Kerk. Het plechtige „behoudens beroep op Gods Woord“ betekent dus feitelijk niets. De voorstelling, alsof hiermede aan den beklaagde een recht in handen gegeven wordt, is zuiver schijn.“

In een noot wordt nog opgemerkt:

Men leze hieronder in het verslag van de toespraak van Dr Dijkstra in de bijeenkomst over reorganisatie in de Westerkerk te Amsterdam gehouden: „Sprekers hart kromp ineem toen hij las, dat wij niet zouden weten, wat Gods Woord is“, zoodat daarom beroep op Gods Woord niet zou baten. Is dan het beroep op het geweten geen schijn? Welke waarborg is er daarbij, dat iemand persoonlijke willekeur niet uitgaat voor persoonlijk „geweten“.

In verband met een en ander wordt dan door Dr Kromsigt nog opgemerkt:

Zeker, zeker — „het beroep op Gods Woord betekent feitelijk niets!“ Maar betekent dan de bewering, dat men in de Kerk samen komt onder „den dienst des Woords“ wel iets? Betekent dan het voorgeven van iemand, dat hij is een „dienaar des goddelijken“ Woords wel iets? Is dat iets anders dan plechtige nonsens, wijsmakerij van de goedgelovige menigte? Iets waarover de „dienaren des Woords“ onder elkander glimlachen, zoodat de heidensche priesters in Cicero's tijd elkaar niet zonder glimlach voorbij konden gaan van wege het vrome bedrog, waarmee zij de groote schare bedotten! Is het daarom verstandiger, dat dienaren des Woords zich onder elkaar niet op het Woord beroepen, maar liever zich op hun vergaderingen bepalen tot allerlei financiële en administratieve aangelegenheden, die dienstiger zijn tot onderlinge eenheidsopenbaring en versterking van eenheidsband!

„Feitelijk niets.“ Zeker, zeker, zoo is het voor het nuchtere verstand, dat de realiteit van ieder mystiek element ontken. Zoo is het voor „den natuurlijke mensch, die niet onderscheidt de dingen, die des Geestes Gods zijn“, die niet eens weet, wat sommige heiligen reeds wisten: „Magna est Veritas et praevaluit“. „Groot is de Waarheid en zij zal overwinnen“.

We hopen toch, dat het zoo voor die schrijvers niet is! Met belangstelling volgen wij een en ander. Alleen verklaren wij, niet te verstaan, hoe men in dezen kring zich op deze wijze kan verzetten tegen degenen, die een beroep op Gods Woord afwijzen. Men heeft toch zelf herhaaldelijk de grondgedachten van Karl Barth helpen verbreiden, en de consequentie daarvan is precies dezelfde: dat men op „Gods Woord“ zich niet werkelijk beroepen kan. Ter toelichting verwijzen we nog maar eens naar ons hoofdartikel van enkele weken geleden, onder den titel: „De Bijbel Gods Woord“.

Geref. Jongelingsblad.

Enkele weken geleden schreven we, dat de bespreking, in het „Geref. Jongelingsblad“ gewijd aan mijn rede voor de Oranjesdag, was uitgelopen op een persoonsbeoordeling van bedenkelijk allooi. Tot onze blijdschap is in het nummer van de vorige week deze passage teruggenomen. Op dit punt ligt dus de weg weer vlak. Mocht nu ook nog voldaan worden aan ons verlangen, dat men zijn stellige bewering inzake het in strijd schijnen te komen met wat ik anderen voorhield, zou bewijzen of anders terugnemen, dan was daarmee het heele geval op goede basis gebracht. En dan is er nog wat goed te maken tegenover Prof. Greijdanus.

K. S.

BOEKBESPREKING

„De Nederlandse volkskarakters“, samengesteld onder redactie van Anne de Vries en P. J. Meertens.

J. H. Kok — Kampen. 1938.

Dit werk verscheen in groot kwarto formaat, met 60 originele karakterfoto's van Willem van Malsen. Het is inderdaad „een zeer bijzonder prachtwerk“ geworden. We geven hier een opsomming van de bijdragen en haar schrijvers:

De Nederlanders (Dr Th. van Schelven); De Groningers (K. Ter Laan); De Friezen (J. P. Wiersma); De Drenten (Anne de Vries); De bewoners van Twente en Oost-Salland (Mr G. J. ter Kuile Sr); De bewoners van Noordwest-Overijssel (H. J. Moerman); De Veluwnaars (Jac. Gazenbeek); De Achterhoekers (G. J. Klokman); De Betuwnaars (K. Lantermans); De Utrechtse (Dr P. H. Ritter Jr); De bewoners van het Gooi (Floris Vos); De Noord-Hollanders (Dr J. P. Kruijt); De Amsterdamers (Dr H. Polak); De Zuid-Hollanders en West-Utrechtse (Jo Ypma); De Hagenaars (Emmy van Lohorst); De Rotterdammers (B. Stroman); De Zeeuwen

(P. J. Meertens); De West-Brabanders (Corn. J. F. Slootmans); De Oost-Brabanders (Antoon Coolen); De Limburgers (Dr W. Houkens); De Noordzeeverssers (A. Wapenaar); De Zuiderzeeverssers (Ali van Wijhe-Smeding); De West- en de Frans-Vlamingen (Dr W. Pea); De Oost-Vlamingen (Prof. Dr Paul de Keijser); De Gentenaren (Prof. Dr Paul de Keijser); De bewoners der Antwerpse Kempen (Dr R. Sterkens); De Antwerpenaren (Dr Paula Sterkens-Cleeters); De Vlaams-Brabanders (Henri Pauwels); De Brusselaars (Cypriaan Verhavert); De Limburgers (Lambert Swerts); De Nederlandse Joden (Dr J. Leydesdorff); Het Nederlandse gelaat (Willem van Malsen).

We hebben voor dit boek bijzonder veel respect. De foto's zijn bijzonder suggestief. Het model, dat een foto-graaf zich kiest, kan onder verscheiden aspecten bepaald zijn. Zoo zouden wij voor ons in den boerenarbeider uit Ambt-Vollenhove (tegenover bldz. 97) niet het bepaalde type herkennen, dat voor onze eigen herinnering leeft. Maar in 't algemeen zijn de foto's boven elk lof verheven. De redactie heeft zich op het standpunt geplaatst, dat ze alleen voor de keuze der medewerkers verantwoordelijk wilde zijn; en zoo is iedere medewerker hoofdelijk aansprakelijk voor zijn eigen bijdrage. We gelooven niet, dat dit anders gekund heeft, al is natuurlijk de schaduwzijde van de gevolgde methode, dat een enkele auteur (we denken met name aan Antoon Coolen) zijn bepaalde confessionele opvatting wat al te gemakkelijk aan het woord laat komen. Daar staat tegenover, dat er anderen zijn, die op gelukkige wijze met de overige auteurs hebben kunnen medewerken. Wat over de Zeeuwen gezegd wordt, met name dan over hun „mysticisme“, lijkt ons niet in alle opzichten juist. Het zou echter onbegonnen werk zijn, op details critiek te oefenen. Hoofdzak is, dat ook in de keuze der te raadplegen literatuur op bewonderenswaardige wijze naar volledigheid is gestreefd (ook uit artikelen, waarbij ook ons blad hier en daar een plaats innam, is geput). Het geheel is dan ook een waardevol standaardwerk geworden. We kregen in den laatsten tijd wel eens boeken onder de oogen, waarbij de foto hoofdzak was en de bijdrage in proza bijzaak, maar hier is gelukkig een betere methode gevolgd. De uitgever heeft het boek een voorname uitvoering gegeven, en we achten deze uitgave een der beste, die in den laatsten tijd van de pers gekomen zijn. K. S.

Eve Curie, „Madame Curie, haar leven en werk“. Vertaling van Willy Corsari.

H. P. Leopolds Uitg.-Mij. N.V. — Den Haag. 1937.

Voorzien van enkele zeer goede foto's geeft dit boek van 405 pagina's een overzicht van het leven en werken van madame Curie. Men weet, dat zij zeer verdienstelijk werk geleverd heeft, met name dan op het gebied van de radio-activiteit, een naam, die madame Curie zelf heeft voorgesteld. Op levendige wijze wordt het verhaal gedaan van de volhardende onderzoekingen, die de heldin van het verhaal heeft ingesteld, van de moeilijkheden, die zij moest overwinnen en die zoo ingrijpend waren, dat haar dood te wijten is geweest aan „den waren schuldige: het radium“. Men begrijpt, dat het boek niet geschreven is van christelijk standpunt. Toch is het voor onze kringen zeer wel te gebruiken, en kan men het ook ter lezing geven aan hen, die op het gebied der natuurwetenschappen leken zijn, want het werk is in den goeden zin des woords populair gehouden. We hebben er met belangstelling en voldoening kennis van genomen. K. S.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te: IJsselmuiden: Cand. O. W. Bouwsma te Rotterdam en Cand. M. J. C. Bosscha, hulpred. te Hardenberg.

Aangenomen naar: Naaldwijk: G. Meynen te Visvliet.

Intrede te: Dinteloord: Dr W. H. van Zuijlen. Tekst: Ps. 119: 105. Stadskanaal: H. Zandbergen. Tekst: 2 Petr. 1: 19.

Afscheid van: Hijken: B. Timmer. Tekst: Rom. 1: 16.

Promotie Dr J. L. Koole.

De promotie van Dr J. L. Koole aan de Vrije Universiteit tot doctor in de theologie geschiedde cum laude.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De Classis Leiden der Gereformeerde Kerken heeft met gunstig gevolg praeparatoir geëxamineerd den heer A. Horst, cand. aan de V.U. Deze stelt zich terstond beroepbaar en zal gaarne de Kerken des Zondags dienen. Zijn adres is: Thorbeckestraat 14, Leiden.

— De Classis Schiedam der Geref. Kerken heeft praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard den heer H. J. Swerts, theol. cand. aan de V.U. De heer Swerts zal gaarne de kerken dienen en een eventueel beroep terstond in overweging nemen. Zijn adres is Maassluis, Verlengde van der Horststraat B 150, telef. 40 (doorverbinding).

— De Classis Rotterdam der Geref. Kerken heeft praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard den heer W. Vreugdenhil, cand. aan de Theol. School. Hij zal gaarne de kerken in de prediking dienen en een eventueel beroep terstond in overweging nemen. Zijn adres is: Oostzeedijk 55c, Rotterdam-Oost, telef. 54688.

Theol. Fac. Vereen. aan de V.U.

Het bestuur der Theol. Fac. Vereeniging aan de Vrije Universiteit is voor het jaar 1938—1939 als volgt samengesteld: praeses C. Glaubitz, abactis H. Munnik en fiscus A. Bos. In verband hiermede is het abactiaat voortaan gevestigd: Valeriusstraat 115 bv., Amsterdam-Zuid. Na 1 Juni: Zuiderkerkstraat 29, Zwolle.

Heeft bij de Geref. Kerken een Classis rechtspersoonlijkheid? De Hoge Raad heeft arrest gewezen in de procedure tusschen de Classis 's-Hertogenbosch van de Geref. Kerken en

de Geref. Kerk te Eindhoven, de eerste als eischeres, de laatste als verweerder.

De Geref. Kerk te Eindhoven weigerde aan de Classis een bedrag van f 450.— terug te betalen, welk bedrag de classis onverschuldigd aan de kerk zou hebben betaald. Aan deze procedure lag ten grondslag niet eenige werkelijke onwil van de Geref. Kerk te Eindhoven om het bedrag terug te betalen, maar de wensch om een rechterlijke uitspraak te verkrijgen over de vraag of in de organisatie der Geref. Kerken in Nederland, behalve de Synode en de plaatselijke kerken zelf, andere rechtspersonen bestaan, welke vraag dan uitgevochten werd ten aanzien van de Classis te 's-Hertogenbosch.

De Classis ging van de afwijzende beslissing van het Gerechtshof te Den Bosch in cassatie.

De Hoge Raad overwoog thans, dat vaststaat, dat de Geref. Kerken in Nederland in die voege georganiseerd zijn, dat zich verenigingen van zelve rechtspersoonlijkheid bezittende kerken onder den naam van classes gevormd hebben mede ten einde als eenheden aan het rechtsverkeer deel te nemen.

Derhalve moet de vraag, of de onder den naam van Classis gevormde vereniging van Geref. Kerken overeenkomstig haar bestemming vermogen op te treden als rechtspersoon, beantwoord worden naar hetgeen het gemeene recht daaromtrent inhoudt.

Overwogen werd, dat het Hof ten onrechte tot de slotsom gekomen is, dat deze classes niet zijn rechtspersoon en dat, al waren zij dit wel, dan nog aan de Classis 's-Hertogenbosch rechtspersoonlijkheid moest worden ontzegd, door voor het bestaan van een zedelijk lichaam in den zin van het B. W. meerdere eischen te stellen dan de bij dit wetboek gegeven regeling toelaat, terwijl de onjuistheid van 's Hof's opvatting, dat een zoodanig lichaam niet kan bestaan zonder bestuur, met name nog blijkt uit artikel 1694 B. W., dat voorzieningen treft juist voor het geval, dat een zedelijk lichaam geen bestuur mocht hebben.

Op deze gronden heeft de Hoge Raad het arrest van het Hof vernietigd en de Geref. Kerk te Eindhoven alsnog veroordeeld het gevorderde bedrag aan de Classis 's-Hertogenbosch te betalen.

GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND.

Intrede te:

Zaandam: C. A. de Ridder. Tekst: 1 Cor. 3: 9.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Dokkum: N. Brandsma te Wildervank.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Terneuzen en te Vlaardingen: M. Heikoop te Utrecht.

Bedankt voor:

Giessendam: A. v. Stuyvenberg te Benthuisen.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Akkerwoude: P. Boerma, predikant-evangelist te Bolward. Arnhem: J. C. Terlouw te Garderen. Blankenham (toez.): Cand. W. C. Smits te Leiderdorp. Opheert: J. H. Ch. Israël te Zoelen. Oudenhoven: Cand. J. A. Fricke, hulpred. te Oosterwierum. Valkenburg (Z.-H.): E. H. Broekema te Doorwerth. Waverveen: Cand. Dr. M. H. A. L. H. v. d. Valk, te Hilleberg.

Aangenomen naar:

Ezingen: A. F. Scholte te Donkerbroek. Hoogvliet: Cand. J. J. Koning te Utrecht. Mastenbroek: J. H. Kuipers te Wansveld. Bedankt voor: Blankenham: A. F. Scholte te Donkerbroek. Brakel: J. de Lange te Wilsom. Eenrum: J. C. Fischer, voorg. Ned. Prot. Bond te Ede. Kantens: D. J. Politiek te Hellum. IJzendoorn: W. Vroegindewey te Reeuwijk.

Intrede te:

Alblasserdam: H. J. Groenewegen. Tekst: Matth. 24: 35. Jutphaas: Cand. G. J. Geurtsen. Tekst: Ps. 121: 1 en 2. Schraard: Cand. D. J. de Reus. Tekst: 1 Tim. 1: 15a.

Afscheid van:

Koudum: F. G. van Binbergen. Tekst: 2 Tim. 2: 8a.

Heldringgestichten.

Tot predikant-directeur der Heldringgestichten te Zetten is benoemd Ds E. H. Blaauwendraad te Baarn.

HILVERSUM

Rookt U een fijne Sigaar? Of prefereert U een pijp?

Dan kunt U terecht bij

Sigarenmagazijn „The Oldsmoker“

Kerkstraat 8 - Hilversum.

BADPLAATS NOORDWIJK

GEM. HUIS TE HUUR

bev. eetk., zitk., keuken, W. C., 3 slaapk., gas, w., elect., ten h. 6 pers. Juni f 60.—, Juli f 80.—, Aug. f 100.—.

Adres: JAC v. DUIN, Stijfjes Duinstraat 15, Noordwijk aan Zee

Chr. Muziekijdschrift „DE HARP“

met maandelijksche Muziekbijlage

f 1.50 per jaar

onder redactie van F. PIJLMAN

Neemt proof met een abonnement en U zult algeheele voldoening smaken.

Administratie-Adres:

te Helmersstraat 94 - Amsterdam (W.)

MENIGERLEI GENADE

ELKE WEEK EEN GOEDE PREEK

Red.: Prof. Dr. K. DIJK en Dr. B. WIELENGA

Rijke verscheidenheid en welkome afwisseling in de preeken: exegetisch, dogmatisch, bevindelijk, 't leven accentueerend enz.

Slechts f 2.— p. kwartaal fr. p. p.

In elken boekhandel Vraagt gratis proefnr.

Uitgave J. H. KOK N.V. Kampen

Veertien eenvoudige Oefeningen

nagelaten door A. PUNT in leven Oefenaar bij de Geref. Kerken met een woord ter inleiding van Prof. Dr. F. W. GROSHUDE

Uitgegeven ten voordeele van de V.U.

Mot portret van den schrijver — 192 bladz. f 1.25.

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de Uitgevers Oosterbaan & Le Cointre - Goos

Mede

Hij
dij
Ho
Dr
Ro
Dr
We
hou
IJ

Alle
Prof

INHOUD
vergader
Ik
redes?
bergs w
matorech
Zomer's
Kuyper-
Rational
levende
sonnettes
gelisatie

Het wez

De ker
zijn dus
plaatsell
de meer
als de c
kerken.
gatie, af
wege el
niet kra
zijn afg
gadering
hun rec
vergader
aan, en
niet in l
ringen, i
kerken
niet. Wa
ander ni
macht u
andere,
neer hij
kerken,
macht o
aan te g
streekscl
die ande
ook niet;
voorzoov
band mo
aan elke
andere k
afgevaar
Nederlar
slag van
bepaling
eenige h
gevaardi
eenige u
kerken,
artt. 31,
kerk hee
Dus het
tuchtree
zoodanig
ken ond
hebben
Doch ni
als in c
maar kr
kerk (of
Door di
band kr

1) Null
dictione
quam serv
p. 288.